

ÚVOD

Současné školství se stále více specializuje na jednotlivé výchovné cíle, které mají za úkol zajišťovat zvyšování kompetencí v určitých oblastech života. K aktuálním a relativně novým trendům v tomto směru patří výchova ke zdraví, která je spojena s rozvojem zdravotní gramotnosti a zvyšováním podpory zdraví. Na těchto otázkách pracují ve světě různé instituce a problematice jsou věnovány různé výzkumné programy.

Uvedeným otázkám je věnována také tato kniha, která je výsledkem práce vysokoškolských učitelů *Fakulty sociální věd a zdravotnictva Univerzity Konštatína Filozofa v Nitře* a *Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně*. Pedagogická fakulta MU řešila v letech 2005 až 2011 výzkumný záměr *ŠKOLA A ZDRAVÍ PRO 21. STOLETÍ* (MSM0021622421), kde se zabývala vzájemným vztahem školy a zvyšováním zdravotního uvědomění v populaci, a to zejména z podnětu materiálů *Světové zdravotnické organizace/World Health Organization* a školských dokumentů, které pod názvem *Rámcové vzdělávací programy* poprvé v dějinách českého školství explicitně budují výchovu ke zdraví jako vzdělávací obor. Při rozvíjení výchovy ke zdraví jsou důležité také přístupy, kde se zdravotnické obory rozvíjejí na bázi sociálních věd. Významné úspěchy v tomto směru dosahuje *Fakulta sociální věd a zdravotnictva Univerzity Konštatína Filozofa v Nitře*, kde se řada psychologů orientuje na zdravotnické obory zejména v ošetrovatelství, fyzioterapii a v zdravotnickém záchranářství. Hlavním cílem sociálně orientovaného zdravotnictví je prevence, zejména primární prevence, jejímž základem je dobře propracovaná výchova ke zdraví. Rozvíjení prevence, kterou podmiňuje zdravotní výchova či realizace výzkumů zdravotního chování, je východiskem pro vytváření výchovy ke zdraví je také programem řady studií, které vznikaly na nitranské a brněnské fakultě. Výzkumy byly realizovány v různých kontextech, tak jak byly jednotliví pracovníci profesně a úkolově orientováni: najdeme tu zaměření na učitelství, ošetrovatelství, environmentalistiku, na rozvoj zdravé osobnosti a prevenci poruch chování, prezentují se zkušenosti s koncipováním výchovy ke zdraví ve školních podmínkách a obecné názory na zdraví mládeže či prevenci rizikového chování. Relativně rozsáhlá paleta poznatků publikace zajímavě obohacuje situaci v současné zdravotní výchově, ať již tím, že ukazuje východiska pro tuto činnost nebo nabízí různé formy řešení.

V oblasti výchovy ke zdraví se již mnoho vykonalo, ale současně vyvstávají ještě další úkoly. Výchova ke zdraví překračuje hranice zdravotnictví nebo zde dostává nové úkoly, které často přejímá kvalitativně nově a moderně pojaté ošetrovatelství. Výchova ke zdraví se zavádí do školního vyučování, ale zde kurikulárně zaměřené výzkumy odkrývají potíže, neboť někdy existuje nesoulad mezi projektovanou formou kurikula a její realizací ve školní praxi. Občané si však obecně myslí, že škola má pozitivní vliv na zdraví mládeže, ale současně stále přetrvává domněnka, že ve škole v řadě případů dochází k přetěžování žáků školní prací. Už z tohoto hlediska je velmi aktuální věnovat se duševnímu zdraví a využívat různých stávajících psychologických programů, které sledují kvalitu života a zdraví osobnosti.

Výchova ke zdraví a rozvíjení zdravotní gramotnosti je velkým společenským a politickým úkolem moderní společnosti. Předložená publikace ukazuje různé úhly pohledu na tyto otázky, zjišťuje současné informace a nabízí poznatky a programy k efektivní zdravotní výchově. České a slovenské zkušenosti jsou velmi podobné kulturní i historickou tradicí, ale z druhé strany přece jen někdy odlišné v současných koncepcích, takže mohou být pro obě strany inspirativní. Autoři si přejí, aby kniha, ve které publikují své výzkumy a názory, nebyla jen ukázkou jejich práce, ale aby podněcovala k diskusi a vzbuzovala zájem o studium zdraví z pohledu různých oborů.

Listopad 2011

Evžen Řehulka a Eva Sollárová
za autorský kolektiv